

1. november, 1986. november 1.

A 169. órától...

Vaklárma a források körül?

Szerencsére *Szente István*, okleveles geológus, nem tetszeleg a látnok szerepében. A jelenlegi helyzet egyébként is enyhén szölvá tudathasadásos. Beszélgetőpartnerem főmunkaidőben (hogy három gyerekét el tudja tartani és szabad idejében hivatásának hódolhasson) egy többnyire építkezéseken dolgozó gazdasági munkaközösségben falat vakol, kutat fúr. E riport készítése közben hallom róla, kitűnő geológus, meg azt is, hogy a feltűnési vagy irányítási tetteit. Az viszont tény, hogy a nyáron, a Komjádi uszoda bezárása előtt csaknem három héttel ő jelezte az uszoda vizét tápláló források fertőzöttségét...

Ma egy hete a Magyar Rádió 168 óra című műsorában újfent megszólalt. Ezúttal a Lukács uszoda vizét adó Malom-tó forrás (és vélhetően a Török-forrás) fertőzöttségének veszélyére hívta fel a figyelmet. Legutóbbi közszereplése óta még azt is megtiltották neki, hogy vizmintát vegyen, sőt, egyszer még mellétek szegezték azt a kérdést is: ki pénzezi?

Elbeszéli: a gazdasági munkaközösség, amelynek tagja, még 1981-ben megbízást kapott a Fővárosi Fürdőigazgatóságtól, ő azóta vizsgálja a Lukács-fürdő forrásait, és a munkakapcsolat befejezése után is örömmel vették ingyenes vízminta-elemezéseit.

„Sajnálom Pistám...”

— Saját érdeklődésemem túlmenően — indokolja ténykedését — az izgat leginkább, hogy miért állnak fenn ma is azok a veszélyforrások, amelyeket mi 1981—82-ben jeleztünk a fürdőigazgatóságnak? Az idén tavasszal döbbentem rá, hogy a forrás legszűkebb védterületén olyan szennyvízszivárgások vannak, amelyek bejutnak azokba a repedésekbe, amelyek keresztül a víz a tényleges forráshoz áramlik. Beadványban jeleztem azt is, hogy tervezési hiba miatt a Lukács-fürdő női medencéjének vize időnként visszakerül a Malom-tóba. Június 10-én aztán az általam végzett *vizfestéses eljárás igazolta a víz szennyezettségét*. Eszrevételemet — csakúgy, mint éveken át mindig — közöltem minden illetékes hivatallal. Volt olyan, ahonnan *kidobtak*, máshol szívélyesen fogadtak, de *semmit nem tettek*, és akadt olyan szakember, aki azt mondta: *sajnálom, Pistám*, tévedtél, mert a festés nem bizonyít semmit. A Komjádi uszoda vezetőségének becsületére legyen mondva, az újabb vizsgálatom eredményére ők hívták fel a Kö-

műszaki igazgatóhelyettesét *Nagy Árpádot* hívom telefonon, aki azt mondja, *Dar Gyula* osztályvezetőtől részletes tájékoztatást kapok. Az osztályvezető csak arról tájékoztat, hogy vaklárma és tárgyi tévedés az, hogy a Török-forrás vize fertőzött, hiszen arra még a nyáron klórozót szereltek, és a Köjál bakteriológiai vizsgálatai bizonyítják, hogy a Lukács-fürdő vize is jó minőségű. Igazolja ezt az is, hogy az emberek abban úsznak, az ivókút vizéből pedig isznak. Ha többre vagyok kíváncsi, keressem meg felettesét *Nagy Árpádot*.

Bár a fürdőigazgatóság titkárságán egy pillanatig látjuk egymást, a műszaki igazgatóhelyettes azonban szobájába vonul, így a segítőkész titkárnő által közvetített üzenetből tudom: *Dax Gyulát* kell keresnem. Már hívja is telefonon, az osztályvezető azonban most sem tud többet mondani annál, amit telefonon mondott. A titkárnő szívélyes. Javasolja: menjek a reklám és kereskedelmi osztályra, egyébként is ott adják az engedélyeket a különféle nyilatkozatokhoz. Bár reklámot a fővárosi fürdőkről írni nem akarok, megyek. Csak azon tűnődöm: *vajon ki fog végre beszélni?* A folyosón egy véletlenül elkaptott beszélgetésfoszlányból tudom: hitelrontás miatt kell perelni azokat, akik rémhíreket terjesztenek a fürdők vizének fertőzöttségéről. A reklámsztályon *Dax Gyulát* javasolják beszélgetőpartnernek. Már hívnák is, de amint előadom aggályomat újabb munkatársat keresnek, aki mindent tud a budapesti fürdők állapotáról. Kezembe vehetem a kagylót, így kiderül: kiszemelt beszélgetőpartnerem mindenben jártas, kivéve ezt az egy konkrét ügyet. Kedvem lenne még beszélni a hidrogén-geológussal, ilyen munkakör azonban (már) nincs a fürdőigazgatóságon.

Árulkodó barlangok

Az OKTH barlangtani intézetének vezetőjét *dr. Tardy Jánost* keresem, aki azonnal elzárkózhatna a beszélgetéstől, hiszen a vízvédelem nem tartozik az intézet feladatkörébe. De jól tudja: *nem létezik külön barlang-, természet-, környezet- és vízvédelem*. Ha ugyanis ebbéli feladatainkat nem tudjuk összehangoltan elvégezni, feléljük saját környezetünket. A barlangok egyébként is mindenről árulkodnak. Olykor olyan csőtörésekre és felszíni történésekre hívják fel a figyelmet, amelyekről a felszínen nem is tudunk.

Tardy Jánost —, hiszen a barlangokról készült állapotjelentés jelzi, hogy a *budai hegyvidék karsztvízforrásai veszélyeztetettek, sőt, időnként nagyon szennyezettek*. A budai fürdőket tápláló források sem kivételek. Ezek az adatok igazolják azt is, hogy a dunai thermális vonalak körül kijelölt hidrológiai védőzónák határait vagy az *íróasztal mellett húzták meg, vagy a valós helyzet ismeretében hiányában elképzelték* tartották, hogy a források ebből a környezetből károsodás nélkül képesek megoldani a közfürdők vizellátását. Az adott előírások ugyanis egy ilyen sűrűn beépített környezetben nem tarthatók meg. Ebben az övezetben nehéz csodákat művelni, különösen ilyen geológiai adottságok mellett, ahol adott esetben a szennyvízhálózatban akár kétszázalékos hiány is sokkal nagyobb károkat okoz a karsztvizekben, mint más geológiai viszonyok között a csatornázottság 90 százalékos hiánya. A hegy szerkezete miatt ugyanis közvetlen elvezetője minden felszínre jutó folyadéknak, így a hálózatba be nem kötött szikkasztókból egyenesen a forrásokba kerül a szennyvíz. A legutóbbi vízmintavizsgálatok már 30—40 méterrel a föld felszíne alatt időnként kimutattak *fekél coli baktérium szennyezettséget*. A közműalagút megépítése milliárdokat emésztene fel. Bár a vízvédelem nem a mi feladatunk, de a fürdőket tápláló források környékén a szigorú környezetvédelmi előírások — ha látta a források környékét, meggyőződhetett — *csak a papíron* léteznek. Ugyanakkor a források tágabb védterületén, ami több száz négyzetkilométer, *szikkasztási tilalom* van. Az építkezések elburjánzásával ennek megtartása csupán ellenőrzés kérdése. A barlangokból kapott adatok viszont arról tanúskodnak *az ellenőrzés gyakran elmarad*... Úgy vélem, struccpolitika nem észrevenni a forrás környékének riasztóan rendezetlen állapotát. De az bizonyos, ha nem lesznek konkrét, határozott változtatások, a meglevő valóban kitűnő gyógyvízkészletünknek rövidesen nagyobb lesz a reklámja, mint a jövője.

Eddig jutottam, amikor megtudtam, hogy pénteken a Fővárosi Tanácsnál megbeszélést tartanak az említett források állapotáról és ekkorra ígerte legújabb bakteriológiai vizsgálatának eredményét a Fővárosi Köjál is.

Az említett megbeszélésről nem szivárgott ki hír. A Köjál az e heti vizsgálatokról nem adott ki

nak? Az idén tavasszal döbben-tem rá, hogy a forrás legszűkebb védterületén olyan szennyvízszivárgások vannak, amelyek bejutnak azokba a repedésekbe, amelyek keresztül a víz a tényleges forráshoz áramlik. Beadványban jeleztem azt is, hogy tervezési hiba miatt a Lukács-fürdő női medencéjének vize időnként visszakerül a Malom-tóba. Június 10-én aztán az általam végzett vizfestéses eljárás igazolta a víz szennyezettségét. Észrevételemet — csakúgy, mint éveken át mindig — közöltem minden illetékes hivatallal. Volt olyan, ahonnan kidobtak, máshol szívélyesen fogadtak, de semmit nem tettek, és akadt olyan szakember, aki azt mondta: *sajnálom, Pistám, tévedtél, mert a festés nem bizonyít semmit.* A Komjádi uszoda vezetőségének becsületére legyen mondva, az újabb vizsgálatom eredményére ők hívták fel a Köjál figyelmét, rendelték el június 24-e után az uszoda két — a források által veszélyeztetett — medencéjének lezárását.

Hagyjuk a múltat. Öt nappal vagyunk az említett rádióműsor után, amelyben elhangzott, hogy a közeli presszóban, történt szennyvízcsatorna-dugulás után a szennyvíz egyenletesen a Malom-tó forrásba folyik vissza. A dugulást már megszüntették, de a vízzel átitatott patkánymérgező doboz még ott csúfolódik a Malom-tóba szivárgó vízlevezető árokban. Nemcsak az orrfacsaró bűz, hanem a vízlevezető árok melletti látvány is bizonyítja, hogy itt bizony jó néhány embernek sürgős dolga akadt...

— S mindez a forrás legvéde-
tebb területén — dohog Szenté István. — De már arra is volt példa, hogy a Malom-tótól tíz lépésre ástak egy pöcegödrt az itt dolgozó munkásoknak. Úgy hallottam most sem azt vizsgálják, hogy ezért az állapotért ki a felelős, hanem azt: ki adott nekem engedélyt a vízminták gyűjtésére. Érti maga ezt?! Rendben, klórozzák a vizet, de mi lesz azokkal a fertőző anyagokkal, amelyeknek a hatását ezzel az eljárással nem lehet megszüntetni. És van fogalma arról, mi juthat be ellenőrzés nélkül a medencékbe? Úgy látom, hogy az emberi mulasztások okozta veszélyforrások elhárítására sincs biztosíték. Pedig évek óta küldözgetem különféle helyekre a mintavétel utáni laborvizsgálatok megállapításait, mégsem történik semmi. Csak annyi, hogy mindennél másra hárítgatják a felelőséget.

Ki fog itt beszélni?

Gaál Tibor, a Nemzeti Sportuszoda igazgatója, előbb arról tájékoztat, hogy két zártrendszerű medencéjükbe semmiképp nem juthat fertőzött víz. A másik két medencét pedig a nyári fertőzés óta a forrásra szerelt klórozó védi a fekáliás eredetű szennyeződésektől, s hetente két ízben vesz mintát a medencéből a Köjál.

— A rádióműsört követő munkanapon a helyszínen találkoztam a Köjál szakembereivel, akik megnyugtattak, hogy az október 28-án vett mintákban semmiféle szennyeződést nem találtak. Ígéretet kaptam arra is, ha az újabb vízmintákban szennyeződést mutatnak ki, azonnal értesítenek.

A Fővárosi Fürdőigazgatóság

vezetője, aki 1000 szaz negy-zetkilométer, szikkasztási tilalom van. Az építkezések elburjánzá-sával ennek megtartása csupán ellenőrzés kérdése. A barlangokból kapott adatok viszont arról tanús-kodnak az ellenőrzés gyakran el-marad... Úgy vélem, struccpoliti-ka nem észrevenni a forrás kör-nyékének riasztóan rendezetlen állapotát. De az bizonyos, ha nem lesznek konkrét, határozott vál-toztatások, a meglévő valóban ki-tűnő gyógyvízkészletünknek rövi-desen nagyobb lesz a reklámja, mint a jövője.

Árulkodó barlangok

Az OKTH barlangtani intéze-tének vezetőjét dr. Tardy Jánost keresem, aki azonnal elzárkózhat-na a beszélgetéstől, hiszen a víz-védelem nem tartozik az intézet feladatkörébe. De jól tudja: *nem létezik külön barlang-, természet-, környezet- és vízvédelem.* Ha ugyanis ebbéli feladatainkat nem tudjuk összehangoltan elvégezni, feléljük saját környezetünket. A barlangok egyébként is minden-ről árulkodnak. Olykor olyan cső-törésekre és felszíni történésekre hívják fel a figyelmet, amelyek-ről a felszínen nem is tudunk. A cseppkövek pedig még azt is elárulják, hogy melyik rózsadom-bi ház szennyvize kerül csatorna helyett a be nem kötött szikkasz-tókba. Így csupán látszólag beszél-lünk a barlangokról.

— Főlöslleges lenne kozmetikáz-ni a helyzetet — hallgatom dr.

Eddig jutottam, amikor meg-tudtam, hogy pénteken a Fővárosi Tanácsnál megbeszélést tartanak az említett források állapotáról és ekkorra ígérte legújabb bakterio-lógiai vizsgálatának eredményét a Fővárosi Köjál is.

Az említett megbeszélésről nem szívargott ki hír. A Köjál az e heti vizsgálatokról nem adott ki tájékoztatót. Viszont a fürdőigaz-gatóság a Malom-tóhoz vezető be-járatot pénteken a déli órákra be-záratta. Így legalább illetéktele-nek nem juthatnak hozzá kézzel fogható „információhoz”...

Császár Nagy László